

מה ביכולתנו לעשות כדי לזנוע את אבידות היום הראשון? מנהיגות לקויה היא הסיבה העיקרית לאבידות היום הראשון. אין די לומר: "לכל אחד מוכרחה פעם להיות פעם ראשונה", וכן אין די להניח כי מנהיגות שהיתה טובה בתקופה שבטרם קרב בהכרח תוסיף ותהיה טובה גם בקרב. המסקנה היחידה, אולי, שניתן להסיקה באשר למנהיגות היא זאת: ראה את המנהיגות בקרב הראשון כענין בפני עצמו, אל תניח הנחה-לעתידי כלשהי, ובל תהיו לך אשליות לגבי מידת הממש והתכליתי שבה. במשך הזמן יתגלה יסוד-האימון שהוטמן באנשים, והמוכשרים ביותר — הם שינתרו בחיים; אולם הבעיה היא כיצד להפחית את דמי-הלימוד של התפתחות זאת (דמים ממש) עד למינימום. טיבה אחרת לאבידות בלתי-הכרחיות נעוצה בחיילים הפדטים — כולל המפקדים. במשך השעות והימים שלפני התקלם ממש עם האויב, אין הם מועסקים דיה-צורך — בעוד שקיימים דברים רבים לעשותם. על המפקדים לדאוג לכך, תכופות מדי מרשים הם לעצמם את המותרות של עצלות, ואנשיהם נוטלים דוגמה מהם.

מה צריכים אנשים אלה לעשות במשך התקופות ה-סקטות? ראשית, עליהם להכין שוחות-שועל הולמות. שנית, עליהם לשפר את מערכת-ההגנה שלהם, על ידי שיקמו עמדות-תצפית, ויבדקו את סידורי הקשר שבין איש-לאיש. שלישית, על המפקדים להטיל חובות מפורשות על כל איש; חייבים הם ליצור עבודה אם יש צורך בכך, באופן שלכל אורכה של שרשרת הפיקוד, הן ב"מעלה" והן ב"מורד" תקיים תנועה מתמדת, של בקורת מכאן ודיווח מכאן. הנטיון הוא, כמובן, הדבר הראשון שטעון בדיקה, אולם הקשר ומידת הממש שבתצפית-הלילה חשובים לא פחות.

עלינו להביא מראש בחשבון את גורם המהומה השוררת בשדה-המערכה. אימון על ידי תרגילים בתנאי אש-חיה ותוך ביום שאון הקרב, הוא טוב ויפה כשלעצמו בגבולות האפי-שריית שלו. אולם דרוש משהו יותר מזה. על האנשים לדעת מה לעשות שעזה שנראה להם כי ניתכת עליהם אש הבאה מצד כוחות-יראנו. עליהם לדעת איך לנהוג באבידות. עליהם לתדול מצחוק על ה"בלבולים" המתרחשים בתמרונים שלוש-הימים בהם נתנסו פעם, ולהתחיל להכין אותה "בלבולת" לא היתה אלא בגדר צלה תחזור של זו העלילה להתחנות במציאות.

על היחידות לקבוע סידורים מראש, בפרטים רבים ככל האפשר — לקראת אותו רגע בו יירו עליהן בפעם הראשונה. אילו הייתי שוב מפקד מחלקה, הייתי מעביר את מחלקתי,

(*) כאן, ובכמה מקומות להלן, מתכוון בעל הרשימה בראש וראשונה לתנועה באניות-גייסות — לפי שנסיון צבא אלהים מתבסס על משלוחי הגייסות אל זירות שמעבר לים.

בתקופת-האימון האחרונה שלפני המשלוח לזירת הקרבות, דרך תרגיל אשר תוכנן במיוחד כדי להרגיל את המחלקה לאותה צורת החיים אשר אפשר ויצטרכו לחיות בה באזור הקרב במשך שנים או שלושת הימים והלילות הראשונים. תרגיל מעין זה היה מאפשר לאנשים ולמפקדיהם לבצע את תהליך הסתגלותם האישית לתנאים אלה, הנקרים לו לאדם אחת בחיים. התרגיל היה דורש ממחלקה הטעונה חגור-קרב מלא לצעוד מתוך שטח-כיננס שלידי "נמל" או "שדה-תעופה" מדומים, לעשות את הלילה בעמדה טקטית שבסמוך מאחרי קו-המערכה, ולמחרת בבוקר לתקוף יעד-מחלקתי.

בכל הדרישות האלו יש לשים דגש חזק על הרעיון, כי מטרתו האמיתית של התרגיל היא ללמוד כיצד להשאר בחיים על אף היותך "ירוק". בתרגיל ההתקפה, למשל, ללמדו המפקדים כי יש ביכולתם לעשות הערכות-מצב מציאותיות יותר, אם יקחו בחשבון את נטית אנשיהם לרוץ ולשכב לתפישת מחסה, מיד עם הפתח האש עליהם. מפקדי יחידות יכולים להפיק תועלת משעות רבות ה-עומדות לרשותם במשך התנועה (ל-אנור-הקרב — שעות שאחרת יבובו ללא תועלת — אם ינהלו שיחות עם אנשיהם בענין מצבים משוערים שונים. בדרך זו, למשל: "גיוס, הגן מפקד כיתה בגוף-המחלקה הימני, אש מק"ב-אויב עברה מעל לראשך והחטיאה אותך. אולם שניים מאנשיך נפגעו. מה תעשה אתה?")

אפשר והתשובות לא תהינה מזהירות, אולם אין זה חשוב: הדיון בבעיה יגרום לאנשים שיתשובו על אודות ההיבול העצום שיגרום על ידי תחמושת-חיה הנורית כלפיהם, וככל שירבו לחשוב מה לעשות כדי להשאר ברי-תכלית לקרב, כן יצטרכו מפקדיהם לדאוג פחות לאפשרות שמא אנשיהם אלה יהוממו ויודעו עד היותם בלתי מועילים בשדה הקרב.

סוג זה של אימון — תכליתיותו רבה ביותר בדמה הנמוכה ביותר, אם יראה מפקד היחידה את אנשיו כשהם יושבים על הסיפון, או מתכנסים בקבוצות צפופות בפינות תאי מגורי הגייסות שבאניה, ומשוחחים על נושאים אלה עם מפקדיהם, כשהם מחשבים את הדברים שיש לעשותם משתעלה היחידה בחוף — הרי שעליו להיות מרוצה באמת. תפקידו הבא הוא לכנס את מפקדי-המשגה, כדי להבטיח ש-תגובת-השרשרת שנתהוותה כאן תוסיף להתקיים בפועל. אין זו כלל התשובה לקורפורל שנפגע פעמיים, אולם זהו הדבר שיוכל מפקד מחלקתו לעשותו על מנת למנוע אבידות יומדראשון — אם יוטל עליו עוד פעם להביא מחלקה אל זירת מלחמה. זהו רמז לאותו ניתוח אשר אנשי הרגלים חייבים לנתח בעיות דומות רבות, באם רצוננו כי האבידות תוגבלנה למינימום, וכי נוסף לזכות במלחמות בעזרי.

בתחום אחר — חיפוש הדרך הנכונה כיצד לפגוע באויב — דנה רשימתו של קול-לווי' גיימס ו. גראהאס, אשר תכנה (שעליו, כמובן, ניתן לחלוק — ובודאי יש חולקים עליו גם בתוך צבא ארה"ב, עצמו) מתבטא בשמה:

האם תמיד עלינו להסתער?

איש אינו טוען בדצינות כי, משהוטלה עלינו משימת התקפה, יהיה עלינו לעשות איזה דבר אחד מאשר להסתער על יעד, שחוששים אנו כי תפוס הוא על ידי האויב. אולם

האם, בהתקפה, עלינו תמיד לתקוף את היעד? — משתמש אני במונח "הסתער" במובנו המדויק — פריסה, אש הסתערות ורובים מכודנים.

מה נעשה אם יעדנו יראה כבלתי תפוס?

רבים הטוענים כי הסתערות "בלתי־הכרחית" מבזבזת זמן, מקריבה את הסודיות וההפתעה, מוציאה תחמושת, ומחריפה את בעיות השליטה — וכל זה ללא תכלית אם מתברר כי היעד אינו תפוס.

אף כי קו מחשבה זה נראה הגיוני לכאורה, הרי אינו עשוי לעמוד בפני בדיקה מדויקת. סבור אני כי תמיד עלינו לערוך הסתערות. הרוקטרינות שלנו אינן מכילות רמו כלשהו על דרך אחרת לכיבוש יעדים בהתקפה לאור היום. העדר ציונים לכך אינו מקרי, הוא גורע להסיר כל ספק בענין היותנו חייבים להסתער.

בתפיסתו של הגנרל ג'ורג' פאטון בענין ה"אש המהלכת" (אשר לראשונה טופחה בחיפה רחב בשנות 1943—1944 לגבי הדיביויות שהתאמנו או בממלכה המאוחדת בבריטניה לקראת הפלישה לגרמניה), הושם הדגש על אש־הסתערות. הדבר שלו התכוון גנרל פאטון היה, פשוט: לירות מרגע עזיבת קו־ההתחלה ועד לכיבוש היעד. איני זוכר שהיו קיימים ספקות בענין מידת הסיכוי לכך שאמנם ימצא אויב במקום. ודאי שהיינו בטוחים כולנו כי לא נשלח לנוע על פני החוף של אנגליה למען מסע־צעדה שגרתי. על־כ־פניהם, הודגשו או הן ההשפעה מטילת המורא אשר תהיה לנפש כזה של אש מתקדמת על הגרמנים באם ימצאו באותו מקום, והן העידוד הפסיכולוגי שתביא אש־הסתערות לגייסותינו אנו. אש־מהלכת הוכנסה לשימוש נרחב בזירה האירופית לאחר הששה ביוני 1944, ומעולם לא ראו אותה כאמצעי האחרון שיש לאחוז בו באם לא הועילו השאר. היא היתה חלק מקיבל של ההתקפה, אשר באה אבטומטית — כמעט כמו הארוחה החמה האחרונה שלפני קרב.

השוני העיקרי בין אותה האש־מהלכת לבין אש ההס־תערות של ימינו הוא, שעמדת־ההסתערות תפשה את מקום קו ההתחלה כנקודת־המוצא מאנה מתחיל מתן אש זוי). יתרונות שיגוי זה ברורים הם. אין כוונותינו מתגלות בטרם זמן, השליטה נעשית קלה יותר, ומוצאת כמות פחותה של תחמושת, בעוד הרישג נשאר אותו הישג עצמו. אורט שני המקרים נשענים על מחשבת יסוד. בהתקפה אין אנו "משששים" ובודקים את היעד, אין אנו מפטרלים אותו ואין אנו מתגנבים אליו; אנו חסרתעים עליו.

וכי מדוע לא נסתער עליו?

כיון — כך אמרים אותם אנשים — שאין הדבר הכרחי, אם מתגלה כי אין היעד תפוס על ידי האויב.

הבה ונבחן טענה זו. ההסתערות היא מבצע של מחלקה רובאית. הפלוגה, במקרה הטוב יותר, משמשת כדג־מתאם בלבד. אין זה מן הראוי שהחלטות באשר להתקפה תיעשנה בדרג הגבוה מזה של המחלקה הרובאית. מהו האמצעי החוקי שבילי מפקד הפלוגה במסגרת סולם הסמכויות והנהלה, שיאפשר לו לותר על ההסתערות על ידי מחלקותיו, או לאסור עליה? מה יוכל לטעון בפני ועדת חקירה שעה שהתביעה תביא כעדות את תמצית הקטע מתוך פקודת המבצע שלו, בלשון מעין זו:

(¹) קו ההתחלה — הקו בו יוצאים משטח ההסתערות.

(²) "חירות מעין" קומנדו" בצבא ארה"ב.

א. מחלקה מס' 1, תתקוף ותכבוש את גבעה 1.

ב. אין להסתער (אלא אם לא תהיה ברירה).

מכאן שההחלטה להסתער או לא צריכה להיות נתונה בידי מפקד המחלקה.

הבה ונבים כאן את המסיבות בשבילו ונעקוב אחריו, דרך הערכת המצב שלו.

הוא נמצא במרחק 100—150 מטר מיעדו בעמדת ההס־תערות אותה בחר לפני כן. שתי דרכי הפעולה הפתוחות לפניו הן: להסתער או לא להסתער. אין הוא רואה סימן המעיד על מציאות האויב. האם לא חזרו ושנו באוזני כי לעולם אין מתגלה סימן כזה? אף הגנרל פאטון, שעה שקרא לשימוש באש־מהלכת, קרוב לוודאי שגם הוא חשב על נקודה זו עצמה.

על כן, אם אינך בטוח האם מצוי שם האויב אם לא — הסתער! אולם כיצד תוכל להיות בטוח? אינך יכול, ועל כן אל נא נשלול מהחיל שלנו מכל טעם שהוא את המחשבה, אותו תעניק לו אש־ההסתערות הקיבוצית.

הבה ונקוה כי במצב זה יחליט אותו מפקד מחלקה להסתער. וכי מה הם הנתונים במצב זה שימנעו אותו מלהסתער? הבה ונציין אל תוך מחשבותינו:

תחמושת? מה ערכם של מספר כדורים פחות או יותר? אצטרך להם לשם התארגנות־מחדש? אפתור בעיה זו מש־תופיע.

סודיות והפתעה? אם מפקדי רוצים שאתגנב עד אל גבעה זו, תושבני כי היו מציידים את המחלקה בכמה סכינים ובצבע להשחרת פניהם, ואולי היו מספחים אלינו מספר ריג'ריים²).

איבוד שליטה? מי אומר זאת? אני פורש את זרועותי במקביל והכיתות מהות את שרשרת הקלעים. לפחות הולכות הן ונעות קדימה. אילו היינו זוחלים בשורה־עורפית, או אילו היינו מתפזלים לחוליות־חוליות, אזי יקשה לכנס את "הלהקה" לעריכת "ההצגה".

איבוד זמן? לא הוטלו עלי שום מועד ושעה לסים את הקרב הזה. אין זה חלק של משימתי, כמפקד מחלקה, לכבוש את היעד הזה לזמן מסוים כלשהו. אמת, יכול אני לדוח ל"זקן" כי הגבעה נראית ריקה מאדם, אולם דבר זה יחד עם זמן לשיקוליו הוא, עלול לגזול זמן לא פחות מאשר תגזול הסתערות. מכל מקום נראה לי שיכול אני לנוע עד שם תוך כדי יריה בפחות זמן, מאשר בכל דרך אחרת.

יתגלו יעדים נוספים אחרי יעד זה? אף זוהי אחת מאותן בעיות שתפתרנה בבוא שעתן. ככל שמפקד מוכשר הנוג, הרי איננו עונד סמל־דרגה מזהב זה של סגן־משנה, עלימנת שאחשוב על האסטרטגיה של מסע־המלחמה כולו; תפקידי הוא — לכבוש גבעה זו.

טמכות ואחריות? מאחר שניתנה לי משימת התקפה, איני חושב כי יש לי זכות חוקית להפכה למשימת פטרול. אם היו המפקדות־הממונות סבורות כי אין איש על הגבעה, היו בודאי מוציאות פקודה על התקדמות אל קרדיות מסוים. או שהיו מחלקות מחדש גזרות־אחריות.

וזהו העצה שבפי החושבים כמוני הסתער על כל יעד מיעדך, אחא, אם תוקף אתה לאור היום! אין אנו מודים אפילו שהדבר ינזול זמן רב יותר, אולם משוכנעים הגנו כי מצרך יטב בהרבה — מבחינה חוקית, רוחנית ופיסית.

ובכן — הוא הסתער, אם כי טובים ביותר היו אולי הסכויים שמחלקתו לא תיגוק גם אם לא יבצע הסתערות, לא מצא מפקד המחלקה שלנו כל סיבה נכוחה שלא להסתער.

פיקוד והנהגה

חמישה עיקרי המפקד

(לפי מחשבותיו של המרשל ליאונטי)

- עשה את כל מלאכת המפקד שלך — אך שום דבר מעבר לה;
 - עזור לפעולה עצמית את המפקדים הכפופים לך;
 - קיים מגע ישיר עם פקודיך.
- פירושו של דבר לפני מפקד: — לתאם, להחליט ולפקח, אך לא לעשות דבר אשר כפוף לפקודתך יכול לעשותו. אין פירושו של דבר לולול בפרטים. אורבא, הכרחי לבחון מדי פעם, ע"י בדיקות ובקורת אישית, את הפרטים בהגשמתם, כי בהם עשויה להיות תלויה ההצלחה. בעיקר יש לשמור ככלהאפשר על רוח ושכל פנויים וחפשיים, למען תוכל להיטיב להכין ע"י חשיבתך את החלטותיך, ולמען תיטיב לעקוב אחרי ביצוע החלטות אלו, להשגיח עליו כשהגך פנוי ממלאכת הביצוע, ולעמוד על המשמר — כשענין סקודה על הכל.

בסוגנו הנאה של "בית הספר הצבאי המיוחד", מפואר המסורות, של צבא צרפת נקרא על שם מקום הושבו המסורתי של ב"ה הספר "סאן טיר" שבקרבת פריס, אם כי בשנים האחרונות שוכן בית הספר בקאטקידאן שבמרחבי בראסן. אחד מגלגלות השנה האחרונה הוקדש בחלקו לזכרה, לדמותו ולמחשבותיו של אחד הגודעים במנהיגי צבא צרפת במאה הזאת — מרשל ליאונטי. עם מלאת מאה שנים להולדתו, המרשל, אשר מילא תפקיד מרכזי בבניית המשען הצבאי הגדול של צרפת בצפון אפריקה ובהשתלטות על ארץ-מרוקו הפראית ושבתיה הששים-לכרב, מסמל בעיני אנשי הצבא הצרפתיים את דמות המפקד והמנצח היודע להוליך את אנשיו למילוי משימתם — ולהשיגה.

אחד המאמרים העיקריים שבגליון עומד על חמשה עיקרי המפקד אשר היו בעיני המרשל היסוד וה"סוד" של חכמת הפיקוד שלו. — והנה עיקרים אלה נמצאים הולמים את זרמי המחשבה החדישים ביותר בתחום הפסיכולוגיה הצבאית ומתודיקת הפיקוד.

מה תוכנם?

המאמר "לקח ליאונטי", פותח בנוסחה מסכמת ללקחו של ליאונטי המתבטא ב"אמנות ההגשמה". ההגשמה עצמה מושגת על שני יסודות נפרדים: — על "מבניקה-אגרשית", שהיפעלה באורח מושלם להשגת המטרה היעודה — והיגיון על הארגון; ועל "הורם-המניע אשר מפעילה ומפעמה — הוא הפיקוד".

עם כל דייקנותו וקפדנותו הארגונית של ליאונטי, לא הארגון ("המכונה") הוא שהעסיק בראש-ראשונה את מחשבתו הצבאית, כי אם האדם שבמסגרת הצבא ובמצבאות המלחמה. על כן אין לקחו העיקרי אלא לקח פיקוד. אגב אין בכוחו של הלקח להוריש ללומדיו את הפרט מ"זיה האישית הגדולה של המרשל עצמו, אך יש בו כדי להקנות להם מתודים ואורח-יגיון.

הראשון בעיקרים המופקים מלקח ליאונטי הוא: האצלה ("דלגציה" בלע"ז) רחבה על סמכויות למפקדים-כפופים. שוני דרכים להאצלת-סמכויות: חלוקתן במרכז לפי ענפים-ענפים — או העתקת הסמכויות, בכללותן, אל אזורי-הפיקוד השונים. ליאונטי, ש"דאג פחות לארגון מאשר למתן ההזדמנות המפעילה" — התעניין פחות באבירי-הטרנסמיסיה של מכונה-מאשר באורגנים המניעים שבה; — והוא ראה את העיקר ה"זן הטניה בסתרו בכך לאימעט את הדוקטרינה הצרפתית שבדורות האחרונים, מכאן — שלוש "מצותי-המפקד" שלו:

1) מבחר אמרותיו והגיגיו ניתן בשעתו במדור, דברי-מפקדים "במערכות" טובי-ניס.

